

Samrådsunderlag om ändrad miljö kvalitetsnorm för vattenförekomsterna *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340) och *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807)

Vattendelegationen för Norra Östersjöns vattendistrikt har den 12 mars 2025 beslutat att med stöd av 2 kap. 4 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) (VFF) samråda om:

- Förslag till ny miljö kvalitetsnorm för ytvattenförekomsten *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340)
- Förslag till ny miljö kvalitetsnorm för ytvattenförekomsten *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807)

Samrådet pågår under perioden 24 mars – 19 maj 2025.

Bakgrund

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har mottagit begäran från Länsstyrelsen i Västmanlands län samt Länsstyrelsen i Uppsala län om att pröva huruvida vattenförekomsterna *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340) och *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807) uppfyller kraven för att förklaras som kraftigt modifierade vatten (KMV).

I de berörda vattenförekomsterna finns vattenkraftsanläggningar som enligt den nationella planen för omprövning av vattenkraften (NAP) ska lämna ansökan om moderna miljö villkor till mark- och miljö domstolen senast den 1 september 2025. Det är därför av vikt att miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna är så korrekta som möjligt i tid till provningsstart.

Vattenkraftsanläggningen i *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340) ligger strax norr om Uppsala, vid Ulva kvarn som är ett riksintresse för kulturmiljön *Uppsalaslätten och Jumkilsåns dalgång*.

2025-03-24

I vattenförekomsten *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807) finns två dammanläggningar som ingår i NAP och som båda har högt kulturellt värde och är viktiga för miljön i stort.¹

Fyrisån Ulva-Björklingeån (WA81908340)

Länsstyrelsen i Uppsala län bedömer att de miljöanpassningar som skulle behövas för att nå miljö kvalitetsnormen God ekologisk status riskerar att medföra betydande skador på kulturmiljön i vattenförekomsten *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340).

I vattenförekomsten *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340) bedöms de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna vara betydligt påverkade, bland annat på grund av vattenkraft. Idag är den ekologiska statusen klassificerad som "otillfredsställande", och miljö kvalitetsnormen är God ekologisk status 2033.

Tabell 1. Befintlig statusklassificering för kvalitetsfaktorerna morfologiskt tillstånd, hydrologisk regim och biologi för vattenförekomsten *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340) samt uppdaterad statusklassificering baserad på nya underlag och bedömningar.

Vattenförekomst <i>Fyrisån Ulva-Björklingeån</i> (WA81908340)		
Kvalitetsfaktor	Statusklassificering (I VISS idag)²	Statusklassificering (Nytt underlag och bedömningar)
Morfologiskt tillstånd	Måttlig	Otillfredsställande
Hydrologisk regim	Otillfredsställande	Otillfredsställande
Biologi	Måttlig	Måttlig

Vattenförekomsten riskerar att inte nå god ekologisk status till följd av hydrologiska och morfologiska förändringar. De hydromorfologiska och biologiska kvalitetsfaktorerna bedöms idag ha sämre än god status (tabell 1), Länsstyrelsen i Uppsala län har gjort en ny statusklassificering baserat på underlag som är framtagna inför vattenförvaltningscykel 2022–2027. I den nya bedömningen har kvalitetsfaktorn morfologiskt tillstånd otillfredsställande status medan kvalitetsfaktorerna hydrologisk regim och

¹ 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660),

² Inhämtad från [VISS](#) (2025-02-20)

2025-03-24

biologi (fisk) har samma statusklassificering som tidigare. Den nya bedömningen av biologin anses vara säkrare då man även har tagit hänsyn till påverkan på habitatet, till exempel utifrån de hydromorfologiska bedömningarna. Eftersom statusklassificeringarna för kvalitetsfaktorerna morfologiskt tillstånd och hydrologisk regim är sämre än måttlig status, bedöms vattenförekomsten ha en så kallad väsentligt ändrad fysisk karaktär. Väsentligt ändrad fysisk karaktär är ett av kriterierna för att kunna förklara det som KMV.

Ulva kvarn är en vattenkraftsanläggning som ligger i ett riksintresseområde för kulturmiljövården: C35 Uppsalaslätten och Junkilsåns dalgång, samt inom område för kommunalt kulturminnesvårdsprogram U7 med samma namn. I riksintresset finns det unika fornlämnings- och bymiljöer.

De åtgärder som behövs för att nå God ekologisk status är bland annat flödesåtgärder som minimerar påverkan från dämningen och Länsstyrelsen i Uppsalas bedömning är att det då skulle behövas avsänkning eller utrivning av dammen. En sådan åtgärd skulle dock få stora konsekvenser för kulturmiljön. År 2017 byggdes det en fiskvandringssväg som har utformats och anpassats för att smälta in i kulturmiljön, således finns det redan en upp- och nedströms passage av vattenlevande organismer. Däremot är det även nödvändigt att ha flödesåtgärder för att uppnå God ekologisk status. De åtgärdsförslag som finns för att uppnå God ekologisk status kan få stora konsekvenser för kulturmiljön. Vattenmyndighetens bedömning är att den aktuella kulturmiljön inte kan ersättas med en annan kulturmiljö på en annan plats. Kulturmiljöns värden är knutna till platsen och att flytta den skulle kunna medföra en betydande skada och att dess kulturhistoriska värden minskar eller förloras.

Åtgärder som kan föreslås utan att skada kulturmiljön är framför allt att tillse optimal funktion i fiskvägen. Men det behövs även flödesåtgärder, som till exempel miljöanpassade flöden och habitatförstärkande åtgärder som till exempel biotopvårdande åtgärder.

I vattenförekomsten finns det skyddat område enligt dricksvattenföreskrifterna, SEA7WA81908340 men detta bedöms vara förenligt med KMV-förklarande. Ett KMV-förklarande bedöms inte heller hindra eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven i andra vattenförekomster.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt bedömer att vattenförekomsten uppfyller kriterierna för förklarande av kraftigt modifierat vatten enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen

2025-03-24

(2004:660) och föreslår att miljökvalitetsnormen beslutas enligt förslaget som redovisas i bilaga 1 i samrådsunderlaget.

Konsekvensutredning vid regelgivning

Enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska myndigheter innan beslut om föreskrift utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera detta i en konsekvensutredning.

Enligt 5 § samma förordning får en myndighet, om de bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning, besluta om föreskrifter utan att vidta åtgärderna enligt 4 §.

Vattenmyndigheten har valt att inte genomföra en konsekvensutredning vid regelgivning enligt ovan nämnda förordning för ändringsföreskrift av miljökvalitetsnormen i *Fyrisån Ulva-Björklingeån* (WA81908340).

Vattenmyndighetens motivering

Ändringen av vattenförekomsten från naturligt vatten till kraftigt modifierat och därmed ändrad norm från ekologisk status till ekologisk potential, innebär i praktiken sänkta krav jämfört med tidigare miljökvalitetsnorm. Det innebär även att stora kulturmiljövärden bevaras och att verksamhet kopplad till dessa påverkas i mindre omfattning. De ekonomiska konsekvenserna för verksamhetsutövare, myndigheter eller allmänhet bedöms på grund av detta som små (jämfört med tidigare norm).

En konsekvensutredning genomfördes för den tidigare föreskriften beslutad 2021 och vattenmyndigheten bedömer därför med stöd av ovan att det inte finns skäl att genomföra ytterligare en konsekvensutredning.

Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön" (WA56727807)

Länsstyrelsen i Västmanlands län bedömer att de miljöanpassningar som skulle behövas för att nå miljökvalitetsnormen God ekologisk status riskerar att medföra betydande skador på kulturmiljön i vattenförekomsten *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807).

I vattenförekomsten *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807), bedöms de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna vara betydligt påverkade, bland annat på grund av vattenkraft. Idag är den ekologiska statusen

2025-03-24

klassificerad som "måttlig", och miljö kvalitetsnormen är God ekologisk status 2033.

Tabell 2. Befintlig statusklassificering för kvalitetsfaktorerna morfologiskt tillstånd, hydrologisk regim och biologi för vattenförekomsten Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön" (WA56727807) och statusklassificering baserat på nya underlag och bedömningar.

Vattenförekomst Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön" (WA56727807)		
Kvalitetsfaktor	Statusklassificering (I VISS idag)³	Statusklassificering (Nytt underlag och bedömningar)
Morfologiskt tillstånd	Måttlig	Otillfredsställande
Hydrologisk regim	Måttlig	Otillfredsställande
Biologi	Otillfredsställande	Otillfredsställande

Vattenförekomsten riskerar att inte nå god ekologisk status till följd av hydrologiska och morfologiska förändringar. De hydromorfologiska och biologiska kvalitetsfaktorerna bedöms idag ha sämre än god status (tabell 2). Länsstyrelsen Västmanlands län har kommit in med nya underlag som har medfört nya bedömningar på kvalitetsfaktorerna hydrologisk regim och morfologiskt tillstånd. Baserat på de nya underlagen bedöms båda kvalitetsfaktorerna i stället ha otillfredsställande status. Eftersom statusklassificeringarna för kvalitetsfaktorerna morfologiskt tillstånd och hydrologisk regim är sämre än måttlig status, bedöms vattenförekomsten ha en så kallad väsentligt ändrad fysisk karaktär. Väsentligt ändrad fysisk karaktär är ett av kriterierna för att kunna förklara det som KMV.

Dammarna i Svanå bruk ingår i riksintresseområdet för kulturmiljövärden [U18] och har ett högt kulturellt värde. Dammarna i Svanå bruk hindrar att god fiskstatus uppnås i vattenförekomsten Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön" (WA56727807). God ekologisk status kan nås men det kan få stora konsekvenser för kulturmiljön. Eftersom det finns omfattande kulturhistoriska lämningar i området är det svårt att hitta teknisk lösning som inte skadar riksintresset påtagligt. En utrivning av dammen skulle medföra att kulturhistoriska värdena förstörs och skadar riksintressets uttryck. Vattenmyndighetens bedömning är att den aktuella kulturmiljön

³ Inhämtad från [VISS](#) (2025-02-20)

2025-03-24

inte kan ersättas med en annan kulturmiljö på en annan plats.

Kulturmiljöns värden är knutna till platsen och att flytta den skulle kunna medföra en betydande skada och att dess kulturhistoriska värden minskar eller förloras.

Åtgärdsförslag som eventuellt skulle kunna byggas utan att påtagligt skada kulturmiljön är ålyngelledare. Öppna luckor vid vissa tider i kombination med minimitappning utgör även möjliga åtgärder. Vidare skulle även biotopvårdande åtgärder i vatten också kunna utföras.

Vattenförekomsten varken utgör, utgör del av eller påverkar något skyddat område (till exempel Natura 2000). Ett KMV-förklarande bedöms inte heller hindra eller äventyra uppfyllandet av kvalitetskraven i andra vattenförekomster.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt bedömer att vattenförekomsten uppfyller kriterierna för förklarande av kraftigt modifierat vatten enligt 4 kap. 3 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och föreslår att miljökvalitetsnormen beslutas enligt förslaget som redovisas i bilaga 1 i samrådsunderlaget.

Konsekvensutredning vid regelgivning

Enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska myndigheter innan beslut om föreskrift utreda föreskrifternas kostnadsmissiga och andra konsekvenser och dokumentera detta i en konsekvensutredning.

Enligt 5 § samma förordning får en myndighet, om de bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning, besluta om föreskrifter utan att vidta åtgärderna enligt 4 §.

Vattenmyndigheten har valt att inte genomföra en konsekvensutredning vid regelgivning enligt ovan nämnda förordning för ändringsföreskrift av miljökvalitetsnormen i *Svartån: mellan "Skultuna och Hällsjön"* (WA56727807).

Vattenmyndighetens motivering

Ändringen av vattenförekomsten från naturligt vatten till kraftigt modifierat och därmed ändrad norm från ekologisk status till ekologisk potential, innebär i praktiken sänkta krav jämfört med tidigare miljökvalitetsnorm. Det innebär även att stora kulturmiljövärden bevaras och att verksamhet kopplad till dessa påverkas i mindre grad. De

2025-03-24

ekonomiska konsekvenserna för verksamhetsutövare, myndigheter eller allmänhet bedöms på grund av detta som små (jämfört med tidigare norm).

En konsekvensutredning genomfördes för den tidigare föreskriften beslutad 2021 och vattenmyndigheten bedömer därför med stöd av ovan att det inte finns skäl att genomföra ytterligare en konsekvensutredning.

2025-03-24

Samrådstid och synpunkter

Samrådet pågår under perioden 24 mars – 19 maj 2025 och då finns möjlighet att tycka till om förslagen.

Synpunkter ska ha kommit in till vattenmyndigheten senast den 19 maj 2025, antingen via e-post till

vattenmyndigheten.vastmanland@lansstyrelsen.se

eller post till

Länsstyrelsen i Västmanlands län
Vattenmyndighetens kansli
721 86 Västerås

Märk mejlet/brevet med diarienummer 537-1978-2025.

Carina Färm, vattenvårdsdirektör

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt

2025-03-24

Sändlista

Havs- och vattenmyndigheten

Riksantikvarieämbetet

Kammarkollegiet

Länsstyrelsen Uppsala län

Länsstyrelsen Västmanlands län

Uppsala kommun

Västerås stad

Mälarens vattenvårdsförbund

Fyrisåns vattenförbund

Svartåns vattenråd

2025-03-24

Bilaga

Se separat excelfil (Bilaga_Samrådsunderlag_Fyrsån_Svartån.xlsx)

Flik 1: Nuvarande miljö kvalitetsnormer.

Flik 2: Förslag till nya miljö kvalitetsnormer.